

מסורת הש"ס

(א) [נעלין, א:] (ב) [ספחמל דג:], (ג) [שעירין גג:], (ד) שבת יג: ע"ש מנחות מה:, (ה) [נימנות קג:], (ו) [דף יד-ה:] (ז) [יחזקאל א:] (ח) [שס:] (ט) [ותלח את ידו בישרלל כמו שנמרוד שלח את ידו בנאברהס, י] [ע"י מהרש"א בח"א, י:] (יג' [אלף, ז] [שס אלף טלפי החיות מהלך ת"ק שנה וחמש עשרה מנין ישראל ע"ש, ח] [בנפיקתא וע"י ברה"ש ברכות פ"ה ס"י כ"א, ז] (יג' [לאשון, ס] י"א אמרין הסה דמניה ללמדס ונפקא, ט) וע"י שמות דבה פרשה [ה נמשע דעקילם וזלרעטס,

תורה אור השלם

- דומת על ראשי התיקה רקיע בעין הקדח הנורא נטוי על ראשיתם מלקמלה: יחזקאל א כב 2. אעלה על פתחי עב אדמה לקעיון:
- ישעיהו יד יד ימי שנותינו בקהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה ויהבם עמל ואין כי זו חיש ונעשה:
- תהלים צ י שר חמשים ונשוא פנים ויועץ ויחכם וירשים ויבן לקחש: ישעיהו יג ג לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום הללו יה:
- גפח תטפנה שפתותיך כלה בדש ותקלך תחת לשונך וירחי שלמותך בריח לבנון: שיר השירים ד יא כבשים ללבושך ומחיר שדה עתודים:
- משלי כו כו יאמר אלין בן אדם עמד על רגליך ויאבד אתאי:
- יחזקאל א ב וארא בעיני חשמל במראה אש בית לה סביב מפורא מתיני ולמעלה וממורא מותניו ולמטה ראייתי במראה אש ונגה לו סביב: יחזקאל א כו

משלי כו כו

יאמר אלין בן אדם עמד

על רגליך ויאבד אתאי:

- יחזקאל א ב וארא בעיני חשמל במראה אש בית לה סביב מפורא מתיני ולמעלה וממורא מותניו ולמטה ראייתי במראה אש ונגה לו סביב: יחזקאל א כו

יחזקאל א כו

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמדח את כל העולם: (ב) שם שנת רת כל החיות וכו' וקוסולי וכו' ושוקי וכו' ורכובי וכו' וירידי וכו' וגופי וכו' וצוארי וכו' וראשי וכו' וקריני וכו' ולמעלה מכן כסא כבוד ורגלי וכו' וכסא הכבוד כנגד כולן ולמעלה מן מן מלך: (ג) שם מעשה בראשית אגמורה כתר לאגמורי תמרו: (ד) שם כבשים ללבוש אל תקרי דברים שכן ככשוט: (ה) שם רבי אומר עד ואלף בעיני חשמל תהא: (ו) שם ונפיק גורא מחשמל ואלתניה שמי ינוקא דלא מטי וימנא דלא אורח ארעא דרדיש אמר רבי יהודה אמר רב זכס וכו' וכו' שאלמלא וכו' מה עשה עלה בעלייתו והעלו לו לשם שלם מאות: (ז) שם אמר להם (ומניה בן חזקיה) ככשוט ללבוש אל תקרי (ח) שם אש זה חסם כולם חכמים: (ט) רש"י ד"ה שוק הוא שם הנמנה עם הראש הס"ד: (י) ד"ה כן הן וכו'

הס הם שהקפידו: (א) תוב' ד"ה ורגלי וכו' לסמנא שיש בו ט"ו פעמים ת"ק ומיחו כחם מתקויו: (ב) בא"ד ראה כמה הוא נגזה למעלה מעולמו וכו' כמנין שיסד ת"ק וט"ו וכן וכו' ופיטין ודרשין וצימיו היו מקדשין. י"ג ציוקאל רבה פרק ה' כד דמך ר"ה בר עמעון היה דורו קורא עליו מי זאת עולה כו' מכו מכל אנקת רוכל אלה דקוח קריי ומני ופיטין ורשן ובמדכס חיות כפסוק מי זאת עולה גרם קריון: (מ) ד"ה אין מוסרין וכו' וכי תימא הכא ב' מלות וכו' וי"ל י"ג כפסר עין יעקב מיליו מירוק אחר ח"ל וי"ל דהיינו קודם שתימנה מורה אכל לאחר שתימנה מורה והמיס להם ילפינן מהאי קרא דלף

ו' מלות אסור ללמדס:

ולא במרכבה ביחיד תני ר' חייא מוסרין ליחיד ראשי פרקים פ"י פותחין לו ראשי דבריו והוא מבין מדעתו (א) וזה לבו גס בו כ"י אלעזר דאמר ליה ר' יוחנן רביה תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל לא קשאי כלומר איני בן חמשים שנה כד נח נפשיה דרבי יוחנן אמר ליה רבי אסי תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל אין מוסרין דברי תורה אלא ליועץ חכם חרשים ונבון לחש ואין מוסרין ד"ת לעובד כוכבים שנאמר מגיד דבריו ליעקב חקוי ומשפטיו לישראל. אלא הא דנתיב עד היכן מעשה מרכבה כו' וקיי"ל כלישנא בתרא עד וארא ועד חשמל מסרינן ראשי פרקין כדאמרן מיכן ואילך לא מסרינן אלא אם היה חכם מבין מדעתו מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממלילות במתניתא תנא חס מל כלומר ב' מלות

אין דורשיין פרק שני חגיגה

בצתי גואי, ונהורא עמיה שרא: **במופלא ממך**. כמזכדל ומופרש

ממך שלא ראה הקב"ה לגלות לך: **לאומו רשע**. וכזכדננר: **עליו**.

לשון נקיה היא כלומר על עצמו ולא עליו: **רגלי החיות**. עוצי פרסותיהן: **קרסולי**. אסתויראס) שקורין קצילי"א בלע"ז: **שוק**. הוא עצם הנמכר עם (ט) הרגל: **רכוזי**.

הוא עצם הירך הסמוך לשוק: **ירד**. הוא עצם הקולית המקוע כמתנים: **ראשי פרקים**. ראשי פרשיות שבה: **שלנו דואג**. ואינו מיקל את ראשו: **איכא דאמרי והוא שלנו דואג כקרו**. תרמי בעינן: **ספרי תורה**. כגון מעשה המרכבה וספר יצירה ומעשה בראשית והיא ברייתא: **יועץ וחכם חרשים ונבון להם**. לקמן^[מקור] מפרש להו: **לא קשאי**. לא זקנתי ובעינן לבו דואג: **מעשה המרכבה** ומעשה בראשית ברייתות הן: **ככשוט של עולם**. סתרו של עולם כמו ירשא ככשא (מולין דף ג:) **בדהי ככשי דרחמנא למא** לך (ברכות דף י.) ממני ילאו ככשוטין (מכות דף כג:): **סנינא עד ויאמר אלין בן אדם**. כבר שנינו עד ויאמר אלין בן אדם עמוד על רגליך: **הן הן מעשה המרכבה**. אס עד כאן שנימס הרבה שנימס ששני מקראות הללו שהן ואלא כעין החשמל וגו'^[מקור] כמראה הקשת וגו'^[מקור] הן הס שהקפידו עליהם חכמים מלדורסם שהן מדכרין בצורת שכינה ומראהו: **מיטיבי גרסינן**. ולא גרסינן ומי הוי מעשה המרכבה עד הכא: **עד ואלא**. כעין החשמל ולא הוא ככלל: **עד החשמל**. עד ואלא כעין החשמל הזו והיא ככלל לידרש: **עד ואלא אגמר וגמרינן**. כלומר הכי קאמר עד היכן מעשה מרכבה שנתנו לדרוש עד ואלא או עד החשמל ומשם עד ויאמר הן הן מעשה מרכבה שהקפידו עליהן חכמים: **נגנו ספר יחזקאל**. שיש כסופו דברים בקרצנות כסותרין דברי תורה: **גרבי שמן**. להדליק: **והיה מנין בחשמל לדרוש מהו:**

חיות

סתרי תורה אלא למי שיש בו חמשה דברים^[מקור] שיש בו חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש א| ואמר רבי אמי אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר^[מקור] לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום א"ל רבי יוחנן לרבי אלעזר תא אגמרך במעשה המרכבה א"ל לא קשאי כי קש נח נפשיה דרבי יוחנן א"ל ר' אסי תא ואגמרך במעשה מרכבה א"ל אי זכאי גמירתא מר' יוחנן רבך רב יוסף הוה גמיר מעשה המרכבה סבי דפומבדיתא הוו תנו במעשה בראשית אמרו ליה ליגמור לן מר מעשה מרכבה אמר להו אגמרון לי מעשה בראשית^[מקור] בתר דאגמרון אמרו ליה ליגמרון מר במעשה מרכבה אמר להו תנינא בהו^[מקור] בדש וחלב תחת לשונך^[מקור] דברים המתוקין מדבש וחלב יהו תחת לשונך ר' אבהו אמר מהכא^[מקור] כבשים ללבושך^[מקור] דברים שהן כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך אמרו ליה תנינן בהו עד^[מקור] ויאמר אלין בן אדם אמר להו הן הן מעשה המרכבה מיתיבי עד היכן מעשה המרכבה רבי אומר עד

ווארא ^(א) בתרא ר' יצחק אומר עד החשמל עד וארא מגמרינן מכאן ואילך מסרינן ראשי פרקים איכא דאמרי עד וארא מסרינן ראשי פרקים מכאן ואילך אם הוא חכם מבין מדעתו אין אי לא לא ומי דרשינן בחשמל והא ההוא ינוקא דדרש בחשמל ^(א) ונפקא נורא ואכלתיה שאני ינוקא דלאו מטי וימניה אמר רב יהודה ברם ^(א)זכור אותו האיש לטוב וחנניה בן חזקיה שמו אלמלא הוא נגנו ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה מה עשה העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשו ת"ר מעשה בתינוק אחד שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל והיה מבין בחשמל ויצאה אש מחשמל ושרפתו וביקשו לגנוז ספר יחזקאל ^(א) ^(ב) אמר להם חנניה בן חזקיה אם זה חכם ^(א) הכל חכמים הן מאי חשמל אמר רב יהודה חיות

מיכן ואילך אסור. כתוב בספר בן סירה במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהרשייתה התבונן אין לך עסק בנסתרות והדברים שנאמר מהלך ת"ק שנה דברי קבלה הן. הלא תראה שהן מופתתין מפי רבי"ז שהיה בימי הבית ולא נשאר לו דבר קטן ולא דבר גדול. אלא הכל קיבל בקבלה מרבו ומפורש בו דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הרויות דאביי ורבא. ואין הדברים הללו באין משיקול הדעת ואין צורך להסתכל בהן שהסתכל בהן באין בסירות דעת שאי אפשר לומר יש שם מקום חלל מופנה ואף לא מלא שהכל מתחתיו הן שכשם שאין כח לומר כי קודם יצירת העולם היה חלל או מקום מלא או ריקם אלא אחר שנברא העולם נבראו שמים וארץ ואין ידוע מה למעלה ומה למטה ולפיכך מנעו רבותינו להסתכל מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור. ויש בגבורתו של הקב"ה לעשות כמה:

ולא במרכבה ביחיד ראשי פרקים פ"י פותחין לו ראשי דבריו והוא מבין מדעתו (א) וזה לבו גס בו כ"י אלעזר דאמר ליה ר' יוחנן רביה תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל לא קשאי כלומר איני בן חמשים שנה כד נח נפשיה דרבי יוחנן אמר ליה רבי אסי תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל אין מוסרין דברי תורה אלא ליועץ חכם חרשים ונבון לחש ואין מוסרין ד"ת לעובד כוכבים שנאמר מגיד דבריו ליעקב חקוי ומשפטיו לישראל. אלא הא דנתיב עד היכן מעשה מרכבה כו' וקיי"ל כלישנא בתרא עד וארא ועד חשמל מסרינן ראשי פרקין כדאמרן מיכן ואילך לא מסרינן אלא אם היה חכם מבין מדעתו מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממלילות במתניתא תנא חס מל כלומר ב' מלות

אין דורשיין פרק שני חגיגה

יג.

בן בנו ש"ל נמרוד הרשע. לאו דוקא שהרי כוש ילד את נמרוד ולא מלינו אותו רשע מזרע כוש אלא על שם מעשיו שמלך גס הוא כשנער ^(א): **שבעים שנה**. לאו משום שלא היה קשש יותר שהרי לא וחסוד מימות סנחריב שסמוך למפלתו גבי שליחות ששלח בלדן לחקיוו מלינו שהיה סופר צציתו ומשם זכה למלכות כדלשכתן באגדות חלק (סנהדרין דף יז.) אלא אורחא דמילתא קא חשיב: **ורגרי החיות כנגד בולס**. יש מגינין בקדושתא שסד

הקליר וחיות אשר הנה מרובעות לכסא כף רגל חמש מאות וחמש עשרה ומוחקים הוי"ו ואומרים כי כן עולה לפי חשבון שזכאן למנין ו' רקיעים^[מקור] וח' אוריים הוא ט"ו פעמים ת"ק והיינו מנין ישראל ש"ר ת"ק וי"ה לסמנא^[מקור] (שכן עולה ט"ו פעמים כן ומיחו כחנם מתקוהו שיסד דבריו ע"פ הירושלמי דהרואה א"ר לוי מאריך ועד לרקיע מהלך ת"ק שנה אמר ר' זרכיה ור' חלבו בש"ר^[מקור] (בא) סמוקה גדול מזה רגל אחד ^(א) כמנין ישראל^[מקור] ראה כמה ^(א) גבוה מעולמו כו' משמע כמנין שיסד ת"ק ט"ו וכן היה דרכו שזכמה מקומות היה מניח שיטת הש"ס שגנו כדי לאחוז^[מקור] שיטת הש"ס ירושלמי שהוא היה תנא והוא היה ר"א צרבי שמעון דקרי עליה ^(א) מכל אנקת רוכל תנא קרא קריוצן ופיטין (ויקרא רבה פ"ג.) וצימיו מקדשים ע"פ הראייה שמעולם לא יסד רק קריוצן מיוס^[מקור] (אחד): **אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים**. היה קשה להר"ר אלחנן מ'פוק ליה דעובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה כדלמר צב' ד' מיתות (סנהדרין דף נט. וסס) עובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה והנלמדו עובר אלפני עור לא תמן מכשול וכי תימא^[מקור] (ט) צו' מלות דידהו דלינו חייב מיתה כדלמר לה"ס הסם והא^[מקור] ^(א) מזה איכא למוסרס לה"ס ונפקא לן מהאי קרא אשר יעשה אותם האדם ומי צהם (ויקרא יח) כהן ולוי לא נאמר אלא אדם שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה וכו' וי"ל דהכא מייירי אפילו היכא דליכא עובד כוכבים אחר שרואה ללמדו דליכא לפני עור כדלמרנין צע"ז (דף י:) המושיט כוס יין לזוי עובר אלפני עור והני מילי דקאי אחריו עברא דנהרא שזלא נתינתו אי אפשר להציאו אליו אכל אי לאו הכי אינו עובר אלפני עור הכא נמי אפילו במקום שעובד כוכבים אחר רואה ללמדו דליכא לפני עור מכל מקום אסור משום מגיד דבריו ליעקב וכו' (תהלים קמו): ^(א) והחיות

בן בנו ש"ל נמרוד הרשע. לאו דוקא שהרי כוש ילד את נמרוד ולא מלינו אותו רשע מזרע כוש אלא על שם מעשיו שמלך גס הוא כשנער ^(א): **שבעים שנה**. לאו משום שלא היה קשש יותר שהרי לא וחסוד מימות סנחריב שסמוך למפלתו גבי שליחות ששלח בלדן לחקיוו מלינו שהיה סופר צציתו ומשם זכה למלכות כדלשכתן באגדות חלק (סנהדרין דף יז.) אלא אורחא דמילתא קא חשיב: **ורגרי החיות כנגד בולס**. יש מגינין בקדושתא שסד הקליר וחיות אשר הנה מרובעות לכסא כף רגל חמש מאות וחמש עשרה ומוחקים הוי"ו ואומרים כי כן עולה לפי חשבון שזכאן למנין ו' רקיעים^[מקור] וח' אוריים הוא ט"ו פעמים ת"ק והיינו מנין ישראל ש"ר ת"ק וי"ה לסמנא^[מקור] (שכן עולה ט"ו פעמים כן ומיחו כחנם מתקוהו שיסד דבריו ע"פ הירושלמי דהרואה א"ר לוי מאריך ועד לרקיע מהלך ת"ק שנה אמר ר' זרכיה ור' חלבו בש"ר^[מקור] (בא) סמוקה גדול מזה רגל אחד ^(א) כמנין ישראל^[מקור] ראה כמה ^(א) גבוה מעולמו כו' משמע כמנין שיסד ת"ק ט"ו וכן היה דרכו שזכמה מקומות היה מניח שיטת הש"ס שגנו כדי לאחוז^[מקור] שיטת הש"ס ירושלמי שהוא היה תנא והוא היה ר"א צרבי שמעון דקרי עליה ^(א) מכל אנקת רוכל תנא קרא קריוצן ופיטין (ויקרא רבה פ"ג.) וצימיו מקדשים ע"פ הראייה שמעולם לא יסד רק קריוצן מיוס^[מקור] (אחד): **אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים**. היה קשה להר"ר אלחנן מ'פוק ליה דעובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה כדלמר צב' ד' מיתות (סנהדרין דף נט. וסס) עובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה והנלמדו עובר אלפני עור לא תמן מכשול וכי תימא^[מקור] (ט) צו' מלות דידהו דלינו חייב מיתה כדלמר לה"ס הסם והא^[מקור] ^(א) מזה איכא למוסרס לה"ס ונפקא לן מהאי קרא אשר יעשה אותם האדם ומי צהם (ויקרא יח) כהן ולוי לא נאמר אלא אדם שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה וכו' וי"ל דהכא מייירי אפילו היכא דליכא עובד כוכבים אחר שרואה ללמדו דליכא לפני עור כדלמרנין צע"ז (דף י:) המושיט כוס יין לזוי עובר אלפני עור והני מילי דקאי אחריו עברא דנהרא שזלא נתינתו אי אפשר להציאו אליו אכל אי לאו הכי אינו עובר אלפני עור הכא נמי אפילו במקום שעובד כוכבים אחר רואה ללמדו דליכא לפני עור מכל מקום אסור משום מגיד דבריו ליעקב וכו' (תהלים קמו): ^(א) והחיות

ⓘ

לעזי רש"י
קצילי"א [קציל"א].
קסרול.

ⓘ

מוסף רש"י
הובא בסוף התסכת.

ⓘ

רבינו חננאל

אחד עומד העולם וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שאמר ר"ל ד' רקיעין הן. וילון. רקיע. שחקים. זבול. מעון. מכון. ערבות. וכל אחד ואחד פירש מה הן משמשין. אלו כולן קבלה הן הלי"מ. וקראי אסמכתא בעלמא הן. ואינם מדרשות. שאינם בורים הנאמרים מן הדעת כלל. אלא דברי קבלה הן. והערבות שהוא רקיע שביעי יש בו צדקה ומשפט. גנוי חיים גנוי שלום גנוי ברכה ונשמת הצדיקי' ונשמות העתידות להבראות. וטל ששתי הקב"ה להחיות בו את המתים. וכולתו קריא צדק ומשפט שנאמר צדק ומשפט מכון כסאך. גנוי חיים שנאמר כי עמך מקור חיים. גנוי שלום שנאמר חיים ושלום. גנוי ברכה שגא' ישא ברכה מאת ה'. נשמתן של צדיקים שגא' והיתה נפש אדוני צדורה בצרור החיים את ה' אלהיו. ורחות ונשמות העתידו להבראו' שגא' כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. וטל שעתיד להחיות בו מתים שנאמר גשם נדבות תניף אלהים וגו'. ולמעלה אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת וכסא הכבוד ומלך רם ונשא שוכן עליהם. שנאמר סולו לרוכב בערבות ביה שמו. ותושר וערפל מקיפין אותו מבחוץ שנאמר ישת חשך סתורו וגו' ומכפנים אור עד כאן יש לך רשות לדבר

מיכן ואילך אסור. כתוב בספר בן סירה במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהרשייתה התבונן אין לך עסק בנסתרות והדברים שנאמר מהלך ת"ק שנה דברי קבלה הן. הלא תראה שהן מופתתין מפי רבי"ז שהיה בימי הבית ולא נשאר לו דבר קטן ולא דבר גדול. אלא הכל קיבל בקבלה מרבו ומפורש בו דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הרויות דאביי ורבא. ואין הדברים הללו באין משיקול הדעת ואין צורך להסתכל בהן שהסתכל בהן באין בסירות דעת שאי אפשר לומר יש שם מקום חלל מופנה ואף לא מלא שהכל מתחתיו הן שכשם שאין כח לומר כי קודם יצירת העולם היה חלל או מקום מלא או ריקם אלא אחר שנברא העולם נבראו שמים וארץ ואין ידוע מה למעלה ומה למטה ולפיכך מנעו רבותינו להסתכל מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור. ויש בגבורתו של הקב"ה לעשות כמה:

ולא במרכבה ביחיד תני ר' חייא מוסרין ליחיד ראשי פרקים פ"י פותחין לו ראשי דבריו והוא מבין מדעתו (א) וזה לבו גס בו כ"י אלעזר דאמר ליה ר' יוחנן רביה תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל לא קשאי כלומר איני בן חמשים שנה כד נח נפשיה דרבי יוחנן אמר ליה רבי אסי תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל אין מוסרין דברי תורה אלא ליועץ חכם חרשים ונבון לחש ואין מוסרין ד"ת לעובד כוכבים שנאמר מגיד דבריו ליעקב חקוי ומשפטיו לישראל. אלא הא דנתיב עד היכן מעשה מרכבה כו' וקיי"ל כלישנא בתרא עד וארא ועד חשמל מסרינן ראשי פרקין כדאמרן מיכן ואילך לא מסרינן אלא אם היה חכם מבין מדעתו מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממלילות במתניתא תנא חס מל כלומר ב' מלות

(א) חילי אולי והוא שלא תהא לבו גס בו:

עין משפט ור מוצה

א ז מיי פ"ב מהלכות יסודי התורה הל' יז ופ"ד שס הלכה יא:
ח ב ג מיי פ"ב שס הלכה יב:

ⓘ

גליון הש"ס

תוב' ד"ה ורגלי וכו' שיבת הירושלמי שהוא היה תנא.
יג' אולי שהוא היה תנא כן הוא בראש צפ"ה דברכות:

ⓘ

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ואמר רבי אמי אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים. י"ג עיין שו"ת בלא שבע כסופו ומלך בלא מים חיים סימן י"ד טעם למה השמיטו הפוסקים זה:
ב] שם ח"ל חנני אס זה חסם זה חכמים הן. י"ג ר"ל אס זה הקטן חסם כל הקטנים המבינים לנגדולס אין לומר כדלמרנין לעיל שאני ינוקא דלא מטא וימנא עכ"ל מהרש"א בח"א:

ⓘ

לעזי רש"י
קצילי"א [קציל"א].
קסרול.

ⓘ

מוסף רש"י
הובא בסוף התסכת.

ⓘ

רבינו חננאל

אחד עומד העולם וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שאמר ר"ל ד' רקיעין הן. וילון. רקיע. שחקים. זבול. מעון. מכון. ערבות. וכל אחד ואחד פירש מה הן משמשין. אלו כולן קבלה הן הלי"מ. וקראי אסמכתא בעלמא הן. ואינם מדרשות. שאינם בורים הנאמרים מן הדעת כלל. אלא דברי קבלה הן. והערבות שהוא רקיע שביעי יש בו צדקה ומשפט. גנוי חיים גנוי שלום גנוי ברכה ונשמת הצדיקי' ונשמות העתידות להבראות. וטל ששתי הקב"ה להחיות בו את המתים. וכולתו קריא צדק ומשפט שנאמר צדק ומשפט מכון כסאך. גנוי חיים שנאמר כי עמך מקור חיים. גנוי שלום שנאמר חיים ושלום. גנוי ברכה שגא' ישא ברכה מאת ה'. נשמתן של צדיקים שגא' והיתה נפש אדוני צדורה בצרור החיים את ה' אלהיו. ורחות ונשמות העתידו להבראו' שגא' כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. וטל שעתיד להחיות בו מתים שנאמר גשם נדבות תניף אלהים וגו'. ולמעלה אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת וכסא הכבוד ומלך רם ונשא שוכן עליהם. שנאמר סולו לרוכב בערבות ביה שמו. ותושר וערפל מקיפין אותו מבחוץ שנאמר ישת חשך סתורו וגו' ומכפנים אור עד כאן יש לך רשות לדבר

מיכן ואילך אסור. כתוב בספר בן סירה במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהרשייתה התבונן אין לך עסק בנסתרות והדברים שנאמר מהלך ת"ק שנה דברי קבלה הן. הלא תראה שהן מופתתין מפי רבי"ז שהיה בימי הבית ולא נשאר לו דבר קטן ולא דבר גדול. אלא הכל קיבל בקבלה מרבו ומפורש בו דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הרויות דאביי ורבא. ואין הדברים הללו באין משיקול הדעת ואין צורך להסתכל בהן שהסתכל בהן באין בסירות דעת שאי אפשר לומר יש שם מקום חלל מופנה ואף לא מלא שהכל מתחתיו הן שכשם שאין כח לומר כי קודם יצירת העולם היה חלל או מקום מלא או ריקם אלא אחר שנברא העולם נבראו שמים וארץ ואין ידוע מה למעלה ומה למטה ולפיכך מנעו רבותינו להסתכל מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור. ויש בגבורתו של הקב"ה לעשות כמה:

ולא במרכבה ביחיד תני ר' חייא מוסרין ליחיד ראשי פרקים פ"י פותחין לו ראשי דבריו והוא מבין מדעתו (א) וזה לבו גס בו כ"י אלעזר דאמר ליה ר' יוחנן רביה תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל לא קשאי כלומר איני בן חמשים שנה כד נח נפשיה דרבי יוחנן אמר ליה רבי אסי תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל אין מוסרין דברי תורה אלא ליועץ חכם חרשים ונבון לחש ואין מוסרין ד"ת לעובד כוכבים שנאמר מגיד דבריו ליעקב חקוי ומשפטיו לישראל. אלא הא דנתיב עד היכן מעשה מרכבה כו' וקיי"ל כלישנא בתרא עד וארא ועד חשמל מסרינן ראשי פרקין כדאמרן מיכן ואילך לא מסרינן אלא אם היה חכם מבין מדעתו מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממלילות במתניתא תנא חס מל כלומר ב' מלות

(א) חילי אולי והוא שלא תהא לבו גס בו: